Broj 42. U Trstu 18. oktobra 1888. Godina XIX.

Nepodpisani se dopisi ne tiskaju. Priposlana se pisma tiskaju po 5 nvč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nč., za svaki redak više 5 nč.; ili u slučaju oportovanja uz pogodbo sa upravom. Novci se šilju poštarskom naputnicom (assegno postale) na administraciju „Naše Sloge“ Ime, prezime i naj. bližu poštu valja točno označiti.

Komu list nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše: „Reklamacija“.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

Izlazi svakog četvrtka na cielom arku.

Dopisi se nevraćaju ako se i netiskaju.

Nebiljogovani listovi se neprimaju. Predplata s poštarinom stoji 3 for., za seljake 2 for. na godinu. Razmjerno for. 2½, i 1 za pol godine. Izvan carevine više poštarina.

Na malo jedan broj 5 novč

Uredničtvo i administracija nalazi se u Via Carlatta br. 28

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. Nar. Pos.

Istarski sabor.

VI. sjednica dne 1. oktobra 1888.

Prisutni predsjednik dr. Vidulich, zastupnik cos. kr. vlade vlt. Elusecgg, 21 zastupnik, kasnije 24.

Već prije sjednice vidilo se je, da se nešto za brdu valja, da se nešto pripravlja. Već prije 10. ure išlo je ljudih sve na četice u saborniea; već prije desete bila je skoro puna, a o 10. i skoro isa nje, posve puna mužkoga i ženskoga svieta. Zastupnici većina nisu se kao obično čitali po dvorani ili jedan kod drugoga bili, već su sjedili svaki na svojem prestoru. Vrata saborniee bila su zatvorena a saborski podvornik prešio je na vratih kao kad se na nekoga čeka. Dr. Vidulich. Došav u oredinu dvorane, ustali su se članovi većine, dočim su sjedili članovi manjine. Zastupnik Defranceschi počeo je silno pljeskati, onda ostali drugovi mu, pak občinstvo na galeriji. Ovo se je samo pljesak, kojega glas je sličio onomu, što se ga čuje u neko doba godine u barah i močvarah. Predsjednik se u to popo na svoje predsjedničko mjesto, na kojem stojeć čeka, da se pljesak slegne, pak reče: Povladjivanje, (aplaus) kojim me kuda prima, ganjuje moju dušu (i sbilja gosp. predsjednik bio je skoro do suzah ganut), jer je to znak neumanjona povjerenja, koje ste mi dosad izkazivali. U vrieme od posliednje sjednice dogadila se je predsjednička kriza, kako bi se ju nazvalo; nu ista je prestala, razlike su poravnane. Ja ću i na dalje saborom ravnati, postajeć na načelih, koja su me do sada vodila, zastupajuć probitke pokrajine, osobito one prosvjete i izobraženosti. (Kod većine: Jako dobro!) Moli zastupnike, svoje drugove, da ga u tom podupru i zahvaljuje njim na izkazanoj mu počasti.

Gg. zastupnici većine dovikuju „bravo“, „viva“ i pljeskaju, a njih kao po znakovih občinstvo na galeriji sledi.

Gosp. predsjednik upravlja sad nekoliko riečih na občinstvo. Zahvaljuje mu na demonstraciji, koju nemože neodobravati (ona posao disaprovare) jer je učinjena prije početka sjednice. Opominjem ga pako, neka se za vrieme sjednice mirno ponaša, jer bi inače bio prisiljen strogo proti njemu postupati.

I tim je ta predigra svršila, a dr. Bubba pročitao zapisnik V. sjednice, koj bi bez opazke odobren.

G. predsjednik u 1. točki dnevnoga reda „Priobćenja“ kaže, da je razdielio medju članove neko spise; da je zast. Dolbello javio, da je zapriečen doći, da su razpravljene u školskom odboru neke prošnje, da je izručio financijalnomu odboru predlog zemaljskoga odbora rad odpusta nekih dugovah kotarą buzetskoga za ceste, a legalnomu odboru predlog o nekih promjenah izbornoga reda za sabor i o zakonskom predlogu glede Opatije kao mjesta obskrbljivanja.

Na to se je prešlo na 2. točku dnevnoga reda:

Zakonski predlog o odštetah za podučavanje vjere u pučkih školah, o kojem se izrazuje, da će drugo čitanje slediti u budućoj sjednici. — Proračun školske zaklade za god. 1889 Izvješćuje dr. Scampicchio.

Veli, da su do sad neke občine plaćale za naučanje vjere, i da nebi pravo, da i na dalje plaćaju kad će i onako plaćati kao i druge u zemaljski fond. Imaju se dakle osloboditi toga plaćanja, a u proračun metnuti svotu i za to.

Dr. Volarić reče, dakako hrvatski, da nebi imao ništa proti, da se spomenute občine oslobode od plaćanja za podučavanje vjeronauka, ako nisu kakovimi zakladnimi pismi na to obvezane, al ako su obvezane, onda neka plaćaju i na dalje.

Izvjestitelj ništa neodgovara već čita dalje pojedine stavke proračuna, koj se konačno odobruje kako predložen.

O točki 4. „Proračun zemaljsko zaklade za g. 1889. izvješćuje:

Dr. Campitelli. Veli posve kratko, da je izvještaj zemaljskoga odbora u tom predmetu posve tučan, da je isti tiskan, razdieljen bio, i da ne treba o tom dalje ni govoriti. (Gospoda čini se bila su nakanila posve kratko posao obaviti, pošto članovi manjine nisu bili prvi dan prispjeli i pošto se je vidilo rad navremena, da da parobredi tog dana zakasniti. Al četiri člana manjine došla su kopnom na dobu, med njimi!):

Zast. Spinčić, koj, zadobiv riač, progovori hrvatskim jezikom:

Visoki sabore!

U ime drugova mi i svoje progovaram kod razprave o proračunu občinito.

Već oko godine 600 naselili su se Hrvati i Slovenci u Istru, tada skoro pustu. Kakva dva stoletja obradjivali su zemlju pridiv si obitališa i bivši u njoj glavni gospodari. Njihov jezik govorio se je nesamo medju njimi, nego i dalje prema zapadu u samih knežovskih dvorovih.

U to dvostogodišnje doba operavili su se ponekie i Latini u zapadnih gradovih, pak su već početkom 18. stoletja zadirkivali u Hrvate tuživ njo i cesarova namjestnika kod cesara. Cesar poslao je svoje poslanike, da raznude izmedju tuženih i tužitelja. Ovih spletke reč bi, da su hipno uspjele: Hrvate potisnulo se je od gradova na obali — al protjerali iz Istre nit sa samo obalo jih nisu. (Dr. Volarić: Nit neće!)

Bilo jih je pod hrvatskimi kraljevi, a palo jih je i pod razne inorodne oblastnike, koji su jih pak pripoznavali kao narod, koji su štovali njihov jezik i a njom izdavali javno povelje. Pače i u samih zapadnih gradovih ustanavljali su biskupi i gradske oblasti (municipij kao koparski) sporazumno sa središnjom vladom republike (mljetačko) samostane sa redovnici, koji su za Hrvate hrvatskim jezikom obavljali službu božju.

U dobi reformacije nalazimo jednoga Stjepana Konzaia Istrijanina, jednoga Jurišića takodjer Istrijanina i drugo, koji su prevadjali crkvene knjige na hrvatski jezik; nalazimo jednoga Vergerija, biskupa koparskoga, koj se je zauzimao kod vladara i drugih moćnika kao i kod učenjaka, da se crkvene knjige prevedu na hrvatski jezik, rabljen osobito i u Istri. Občenitomu uztuku reformacije u XVII. stoletju pa tim i narodnomu jeziku nalazimo tragova i u Istri. Neki biskupi istarski zabranjivali su porabu hrvatskoga jezika u crkvi, al bud da su se sami opametili, bud da su naišli na odpor, hrvatski jezik ostao je i na dalje u porabi i u crkvi i izvan njo. Tomu su najbolji svjedoci: crkvene glagoljsko-hrvatske knjige tiskane što u Rimu što u Mljetcih, tiskane za narod jezikom mu razumljivim, nalazeće se još i dan danas po mnogih istarskih crkvah, dočim se jih je u novije doba mnogo uništilo; glagoljsko-hrvatski napisi, što se nalaze u crkvah i na njih i drugud ne samo kod Hrvata, naseliva̧ih se u Istru oko godine 600. nego i kod onih, što su se naselili u XVI. i XVII. stoletju, kod onih, koji su došli u Istru ne prosećі nego prošeni od oblastnika Istre, onda kad je kuga bila uništila većinu stanovnika pokrajine, kad je u gradovih bilo po stotinu dvio stanovnika i tih slabašnih; kod onih, koji su dielove istre opet napučili, zemlju obradili, te pustu i skoro mrtvu opet oživili.

Glagoljsko-hrvatski pisane knjige krštenih, vjenčanih i umrlih, kojih ima u promnogih krajevih Istre, pisanih ave do u ovo stoletje, tako, da bi se po narodbah, koje su oblasti u novije doba izdale glede načina pisanja imena, imala pisati hrvatska imena hrvatskim pravopisom a glagoljskimi slovi, a ne načinom uvedenim u ovom stoletju po svedočnih, nepoznajućih hrvatskoga pisma i često nit jezika na da nisu stranko kod toga ni malo sudjelovalo. (Na klupah manjine: Živio!)

Dodamo li tomu, da se je i operuko i druga pisma notarska, pisalo hrvatskim jezikom i glagoljskimi slovi, i da se je po zapovjedi cesara Franca početkom ovoga stoletja ladno hrvatski molitvenjak „na vlastitu službu crkvu od Istrije“, (Članovi manjine: Živio!) to uvidjamo jasno, da su pri svom slom često neljudskom postupanju s Hrvati Istre, nije i pak diralo u njihovu svetinju, u njihov jezik, već njim se je imenito crkvene knjige tiskalo u njem, da se tako uz svoj jezik uzdrže u svojoj svetoj vjeri, dočim su se sami uzdržali u svojoj narodnosti, pjevajuć čim je bio tračak slobode prosinuo, hrvatske narodne pjesme.

Jedva posliednjim desetljetjem, u dobi ustavne vlade, u dobi „slobodnjaka“ bilo je dosudjeno, da navjesti smrt hrvatskomu jeziku a tim i hrvatskomu narodu, jer „zatarošli narodu jezik, zatrošli narod“.

Oblastnici duhovni i svjetovni proglašivali su i držali Istru talijanskom pokrajinom, i u koliko su obstanak našega naroda u pokrajini pripoznavali, proglašivali su ga talijanom, gostom, koj bi imao biti zahvalan, da je živ, da može obdjelavati njihova polja i u obće biti izvorom njihova bogatstva; a u kolike se je budio, tolike su jače nastojali i svoga i svašta poduzimali, da ga izbriše sa lica zemlje.

Zemaljski sabor i zemaljski odbor, kao autonomnu oblasti, mjesto da uzmu nad narod u zaštitu, kao što bi njihova dužnost bila, proti svim onim, koji su zatirali hrvatski i slovenski jezik i narod, njegova prava i sloboštine, išlo se ruku o ruku s njegovimi protivnici, pače u najnovije doba kao da su na čelu toga zatiranja, pošto se drugi oblastnici, duhovni i svjetovni, jako često po njih ravnaju.

Ovu saborniee nazvalo se je u njoj, u javnoj sjednici „dvoranom talijanskom“. Iz nje bježala su halabučeć gospoda većine kad se je prvi put hrvatski progovorilo, a pučanstvo (dr. Volarić: Valjda plaćeno) je krikom, vikom, bjesnilom, pomidori i drugim popratile članove naše stranke. (Dr. Volarić: Možda će i danas). Nam, jer smo hrvatski govorili i tim ništa drugo nečinili, nego da smo se služili svojim svetim pravom, reklo se je, da smo nepristojni, neuljudni, da smo klevetnici, zloglasnici, uskoci ili njihovi potomci, proti kojih jeziku nastojat će se mržnju uciepiti. Za hrvatskoga govora buči se i ljetos i danas.

I sam predsjednik, koji nas je prvih godina bar ponekie zagovarao, nije u ovogodišnjih prošlih sjednica dozvolio, da se razpravljaju interpelacije hrvatski il slovenski pisane, ako neimaju talijanskoga prevoda.

Naših govora, pače nit pojedinih riečih hrvatskih se ne biljoži, pače nit naših imena neće se pisati kako jih sami pišemo.

Zemaljski odbor slabo je nadzirao zakonitu i redovitu upravu občine; proti našim tako je postupao, da su se česte morale utiecati na vrhovne upravne sudište, da zadobiju svoje pravo, zakonom njim zajamčeno, imenito pravo porabe svoga jezika; nije pojednako dielio podpore medju učenike obljuh narodnostnih pokrajina; priečio je ustanavljanje hrvatskih škola i paralela i predpostavljao slabije prosioce mnogo boljim, podupiruć u mnogih slučajevih licumjerstvo i bezzakonjnost; ustanovio je poljodjelski pokrajinski zavod s učitelji znajućimi samo talijanski i s učenici, koji bi talijanski morali znati, a u novije vrieme odgovorio na dotični upit, da u tom zavodu nije potrebito poznanje hrvatskoga jezika; on je i kod stvari čisto materijalne naravi nastojao škriti talijanstvo u pokrajini; on je u obće tako radio, da bi Hrvati i Slovenci, ako su što od njega dobiti htjeli, bili morali prositi, pisati, govoriti talijanski, obući se u ruho talijansko, talijanski se učiti, zatajiti svoj jezik, svoju narodnost, zatajiti sama sebe, platiti bud koj dobitak sa svojim bitjom... (Dr. Volarić: Onda bismo bili dobri!)

Pri takovu stanju, koje je čudo, da se medju Hrvati Istre, koji težko li nikako dobivaju pravo, često čuje, da je stanje u pokrajini gorje nego u Turskoj; da ima ljudi, koji misle, da neka gospoda tako rade, kao da bi htjela, da smo mi Hrvati prema njim kao onaj Meksikanac naprama Španjolcem koj se s toga nile htjeo pokrstiti, i tim u raj uniđi, jer je čuo, da ima u raju i Španjolaca; da nije moguće, da u Istri zavlade mir i sloga za kojom se često lleumjerski uzdiše.

Miri sloga, koju mi u istinu želimo, neovisi od nas Hrvata i Slovenaca, nego od onih, koji Istrom upravljaju. Mir i sloga medju obim narodnostmi Istre zavladati će jedva onda, kad se nas prizna jednakopravnimi s našimi sugrađani, kad se napram nam provede jednakopravnost, narvaka i uzakonjena, u školah, u uredih, u svih javnih zavodih i ustanovah, u obće u javnom životu.

Pošto ja nit moji drugovi nevidimo razpoloženja k tomu, nit kod većine ovoga visokoga sabora, nit kod njegova stalnoga odbora, izjavljam ovim, da mi nećemo glasovati za predležeći proračun, uvjeren istodobno, da će nestati naših sadanjih suvražnika, kao što su nestali dosadanji, i da će pomoćju božjom sinuti sunce boljo sreće i pred vrata našega naroda, da će i za nas obvaljati načela jednakosti i slobode, zakoni jednakoga pravaza sve kao što su obvaljala za sve narode od kad sviet obstoji, koji su se zaista poštono i postojano borili. (Manjina: „Živio!“)

(Početkom govora još je snosljivo mirno bilo. Kad je pak vit. dr. Campitelli, obraćen prema publici jako zakašljao, onda je nastala buka, krika, dio občinstva se je udaljivao ruleć; psom se je na noge stajalo tako, da su oni k kulturnoj muzici doprinieli; skoro zatim čulo se je pod saborskom dvoranom nabijati baćve: po, galeriji se je i dalje hodalo, mieslo stolice, kašljalo, osjeknjivalo; zastupnici većine nekoji su izlazili, drugi po dvorani šetali, drugi se sakupljali kod prozora, drugi glasno razgovarali. Vladin povjerenik je slušajuć govornika u koliko ga je čuti mogao i biljožeć, čučio na sve to. Članovi manjine su opetovano pozivali na mir. S toga postupka gospode, koja se toliko diđe svojeva ljudnosti i izobraženosti, se je zabiaznio osobito novi član manjine gosp. Riego, koj je mislio, da su te gospoda bar u saboru drugdjja. Sav razdražen vikao je opetovano: Avita coltura! Predsjednik je prilično mirno i pažljivo slušao i nekuko malo mario za postupak občinstva i sa-

borsko većino. Kod najvećo viko, kad je govornik naglasujuć rekao, da su Hrvati u XVII. stoletju došli na prosećі nego prošeni, opomenuo je galeriju, da budo mirna, al je s toga opomenuo odmah i govornika, koj je surkastički pogledavao i većinu i galeriju; govorio tim glasnije čim se je više vikalo, da mu se čini, da govori o liturgiji, to da to na proračun nespada. Govornik mu talijanski odrešito reče: spada, jer ja hoću pokazati kako se je naš jezik štovalo u prošlosti, da pak dodjem na sadanjost i nastavi svoj hrvatski govor. Odmah poslije Spinčićeva govora predloži pošt. Sbisà svršetak obćenito razprave, koj se dakako i prima.)

Izvjest. vitez dr. Campitelli voli, da je čuo nekakvo brbljanje (Uuu! na klupah manjino i ironičan smieh starcu vitezu; načelniku grada sa svojim štatutom), u kojem da je razumio samo riječ „pomidoro", što mu daje slutiti, da je predgovornik govorio o poljodjelstvu, al ne da će se posebice razpravljati (Smieh još veći starcu vitezu). Žali vrieme što se ga gubi (Dakako, htjeli su proračun pokrajine u pol uro pretresti). Gospoda manjino htjeli bi, da članovi većine izgube strpljivost. Većina jih nerazumije. Nek pošalju svoje govore ravno u novine opazkom, da su bili odlučeni, da se u saboru izreku. Oni nezastupaju probitaka pokrajine, oni tože izvan Istre. (Većina: dobro! Dr. Volarić: u Italiju!) Domućija gospode manjino čini se da je izvan Istre.

Iza toga prelazi se na podrobnu razpravu, te se pročita rubrika I. Saborski troškovi u ukupnoj svoti 5550 for. i to u naslovih „Dnevnice i putni troškovi za zastupnike", „Stenografička poslužba", „Potrebe za pisarnu i tisak" i „Razno"; i rubr. II. Troškovi uprave u ukupnom iznosu 33.985 for. i to 11.000 for. za zemaljskoga kapetana i 22.985 fr. za pokrajinske urede i činovnike.

Zast. Spinčić progovori na to:

Izjavljam prije svoga (obraćen prema dru. Campitelli), da moja domućija je Istra i kao što sam rekao prije u mojem hrvatskom govoru, Hrvati, kojih potomak sam takodjer ja, nalaze se u Istri već 1200 do 1300 godina.

Prelazim na stvar.

Lanjske godine imao sam priliku čitati dekret — koj mi se je učinio kao formun — jednoga načelnika Istre na župnički ured takodjer u toj pokrajini, kojim dekretom se je kategorički naložilo ročenomu župničkomu uredu, da pišu obiteljska imena samo talijanskim pravopisom, koj se je rabio jedno vrieme po sveučilištih u selih, gdje većina župljana nezna ni štati ni pisati, koji dakle nisu mogli reći, kako da se njihova imena pišu. Ovdje pako predsjedništvo node pisati nit naših imena onim načinom, kojim se ami pišemo. Prije dvie godine pritužio sam se bio g. predsjedniku i preporučio mu, da pišu moje ime kako ga ja pišem, i koliko se spominjem g. predsjednik izjavio je tada, da će se obazrieti na tu moju želju, al sam opazio, da se nije obazrielo. Lanjske godine govorio je ob istoj stvari poštovani moj drug dr. Volarić, a gospodin predsjednik izjavio je u onoj priliči, da nije posao predsjedništva, da nadzire kako se imena pišu, nego da je to zadaća revizora imenovanih po saboru. I ja sam bio jedne godine revizor — čini mi se godine 1882. i ptao sam opotovano i kod predsjedništva i kod stenografa, da mi se dadu saborski stenografički zapisnici. Oni prvih sjednicah bili su mi izručeni, a za ono posliednjih mi se je rekło, da će mi biti poslani kući, al jih nisam dobio. Držim s toga, da revizori — bar po onom što mogu suditi od onda, kad sam ja bio revizor — neimaju skoro nikakva posla kod sastavljanja stenografičkih zapisnika. Reviziju obavlja dakle tkogod od zemaljskoga odbora ili sam stenograf, odnosno pisar, koj prepisuje zapisnike ili onaj, koj jih daje tiskati. S druge strane, po §§. 5. 6. 7. i 8. našega nutarnjega reda, spadaju uredu predsjedništva i šestorica revizora, koji su dakle pod ravnanjem saborskoga predsjedništva. Dakle nit opazke, što ju je učinio gosp. predsjednik prošle godine nenalazim ni malo u redu, jer nisu revizori, koji ravnaju predsjedništvom, nego ovo ravna revizori. Na temelju toga neimam drugoga nego da izrazim želju ročenom predsjedništvu, da se već jednom pišu naša imena kako jih pišemo mi i da naloži stenografu, da jih tako piše, pošto vidim, da u mojih govorih, koji mi se izručaju, da jih pregledam, prem svaki put popravim pravopis svoga imena, ovo je onda kad se tiska, tiskano drugim načinom — osim da tiskar neće ili nemože tiskati ga kako ga sam popravim. Al ni to nepripuštam, jer tiskar je plaćen za svoje djelo i od njega bi se moralo zahtjevati, da tiska zapisnike onako kako želi onaj, koj jih daje tiskati.

Prosvj. predsjednik opaža na to, da se sa strane predsjedništva pišu imena gospode onako, kako jih sami pišu.

Zastup. dr. Volarić. Nikada.

Prosvj. predsjednik rezko: Il „nikada" si tenga per se. Revizori rade neodvisno. On je uvoo običaj, da daje zastupnikom govoro, da jih pregledaju i možebit poprave (Spinčić dovikuje, da je on govorio više o sebi kao o revizoru) nu da se je našao netko od manjine, no kaže tko, koj jih je držao osam do deset mjesecі, kako će se onda govoro tiskati.

Zast. Sbisà reče, da se hoće srčanosti, da se govori o pitanju, koje je izvorom toliklih prevara, da su imena pokvarena posvuda na vanjšćini po stranci, koja bi htjela zapovjedati. Oni su na to šutili neko vrieme, al sad da već ne šuto, i on da je izazvao c. kr. vladu, da je izdala naredbu proti kvarenju imena, al da je ista na papiru. I daljo da se kvari. Spinčić se tuži, da se nepišo njegovo ime kako ga on piše. Imat će možda pravo, al on (governik) dvoji, da li je njegovo ime u matieah tako pisano. Mi hoćemo, da se starina očuva, da se piše onako, kako se je pisalo od starih vremena. On da je kao načelnik morao odbiti neko imeniko, koji su bili napisani pravopisom ročene stranke. Prosvjeduje proti riečim pošt. Spinčića. Neki župnik da se piše trojim načinom, kamo će voće nepravilnosti. I opet voliu prosvjedujem proti riečim pošt. Spinčića. (Gosp. zastupnik govorio je jako razdražen, tako da netreba biti vještak za upoznati, da su ga riječi g. Spinčića taknule, pače on je to sam potvrdio čim je po dva put prosvjedovao proti riečim njegovim).

Zastup. dr. Volarić. Ja sam već lanjske godine upozorio g. predsjednika kako se moje ime piše, pa lpak u svih spisih, koje sam do sada od njega dobio i u saborskih izvještajih moje ime dolazi uvijek na talijanski napisano, akoprem u izbornih spisih i u dokaznici izbora, koga mi c. kr. vlada izdala, dolazim napisan onako kako se ja pišem i mene službeno sabor i gosp. predsjednik nebi smio pod drugčije napisanim imenom niti poznati. Toliko na odgovor izjavi danoj po gosp. predsjedniku.

Što se pako g. predgovornika tiče, koji je napao naše sveučenike, da oni imena izkrivljivaju i da oni rade proti zakonu i obstojećim vladinim propisom, to ga upozorujem, da smo se mi na upit upravljen od nas na c. kr. vladu glede izkrivljivanja naših imena pozvali na odluku c. kr. ministarstva od g. 1883. i ništa nismo tražili nego, da se ona naredba u njezinoj obletosti i po naravskom njezinom smislu provadja. Nisu naši sveučenici, koji izkrivljivaju imena, nego buć u onom upitu na vladu sam napomenuo kako drugi naša imena izkrivljivaju. Ondje sam navoo kako se naša imena na Čunskom krov 28 godina neprekidno hrvatskim pravopisom pišu, pa kako je naložio c. k. komesar Lašćuk cadnanjemu kuratu, da piše sva naša imena po talijanski. Nadalje da opaziti g. predgovornika kao uvdušnjemu obćinskom glavaru, da u jednoj pobližnoj plovanijі u njegovom okružju jedan nam tudji sveučenik, kad je bio pozvan od ono plovanije na jedno više mjesto, pridošao je bez ikakove daljeje odgovornosti u onih plovanskih knjigah svim našim imenom, koja dolaze sa „č" napisana na svrhi drugim crnilom još jedan „h" kako se može svatko u prvi mah osvjedočiti, koji u ono knjigo poviri. Bi reć, da je tekom ove godine c. kr. namjestništvo izdalo jednu naredbu, koju je i g. komisar Lašćuk spomenuo u onom svom posjetu na Čunskom, mu neznam koga, al svakako bojim se, da ne nam povoljnoga sadržaja, jer naša c. k. vlada, da me tko slabo nerazumi, razlikujem visoko c. kr. ministarstvo u Beču, čiji program bi rado podpisao, od naše pokrajinske c. k. vlade u Trstu, koja ruku u ruku radi sa našim pokrajinskim odborom i našimi neprijatelji, da nas upropasti i uništi . . . .

Zastupnik c. kr. vlade ustane se naglo i reče, da govornik razlikuje središnju državnu vladu od pokrajinske, da on toga ne može dozvoliti . . .

Prosvj. predsjednik: Izpričajo se, da nije shvatio riječi dra. Volarića, upravo s toga, što je govorio jezikom njemu nepoznatim. Uzimlju mu riječ.

Zastup. dr. Volarić bijo bi još govoriti, al mu predsjednik opetuje, da mu uzimlje riječ i da ima i drugih mjera proti njemu ako ga neće slušati.

(Daljo sledi.)

Interpelacija*)

dra. M. Laginje i drugovah,

na visoku c. kr. vladu, pročitana u zemaljskom saboru u Poreču dne 18. septombra 1888. o štipendijah zaklade Vlah-Pocota.

Ana udova Pocota, rodjena barunica Vlah učinila je 20. junija 1862. u Beču testamenat ovoga sadržaja:

Bog mi pomozi!

Postavljam za svoga sveukupnoga nasljednika moga brata baruna Ivana Vlaha, ali pridržanjem, da užitak od mojih državnih i drugih obligacijah, uknjiženih kapitalah i mjenicah po njegovoj smrti predje na sinove i kćeri mojega pokojnoga strica Josipa Vlaha, i to tako: da Alojzij i Martin budu imali od dohodakah svaki 250 forintih na godinu, a ostala četverica braće, to jest: Josip, Eugen, Franjo i Ludovika da budu uživali po jednako ostatak dohodka.

U ostalom razumjeva se po sebi, da je moj brat i nasljednik uz dozvolu suda i bez škode za glavnicu ovlašten, kada iztoku mjenice i uknjiženo tražbine, inače uložiti novac na korist; tako isto prodati i izmjeniti državne i drugo obveznice, pak što doblje, koristonosno uložiti.

Iza smrti ročene braće Vlah imaju interesi njih kapitalah biti uporabljeni na vječno vremena u tri jednako štipendije za tri učenika imenom Vlah, potomka gore ročene braće i čim umre jedan od ono brada, ima njegov diel odmah biti upotrebljen za štipendije.

Ako bi se dogodilo, da od potomakah ročene braće nema trojice ili nijednoga, koji bi nosio ime Vlah, onda imaju štipendije pripasti dielomice ili posve drugim u Kastavščini obstojećim obitelijim, koje se imenuju Vlah, i to po blizini stupnja rodbinstva.

Ana udova Pocota,
rodjena barunica Vlah.

Tako oporuka!

Baron Ivan Vlah, koj je uživao taj imetak, umre je marča 1879. ostaviv se nekoliko kapital. Od njegovih rodjakah, koji su poznani bili uživati dalnje koristi od kapitala, ustanovljenoga za štipendije, živa je još samo gospodja Ludovika Vlah, udova Frana Jelušića u Kastvu. Ona uživa samo neznatni dio prihoda, a ostali prihod, osim neke mjesečne milosti, pribija se kapitalu, koji sada mora iznositi svojih dvadeset tisućah forintih, upravljanih od državne oblasti pod imenom: „Triestor Vlah-Pocota'sche" und Vlah-Montelli'sche Stipendienstiftung".

Ana Vlah-Pocota odredila je, kako čusmo, da čim jedan od uživatelja umre, interesi, koje je dobivao, imaju biti upotrebljeni za štipendije. To vriedi izvan svako samoje barem za onih 500 forintih, koje su za svoga života dobivali svako godine, sada pokojni Martin i Alojzij Vlah.

Bezdvojbeno je dakle barem toliko, da su se dvie štipendije po 250 forintih ili tri razmjerno manje mogle i morale podieljivati već od više godinah odkad su umrli Martin i Alojzij Vlah.

Da se to ne čini, prividan bi možda razlog bio u tom, što od gore imenovanih uživatelja nemu muško djeca, koja bi nosila ime Vlah, i što ostale obitelji Vlah u okružju kastavskom za sada ne mogu dokazati rodbinskoga veza sa obitelju gore spomenute braće Vlah.

Nu takav razlog bio bi dolsta samo prividan, jer iz pročitanog testamenta proizlazi bezdvojbeno toliko, da je Ana Vlah-Pocota htjela zamaknuti koristi plemenu Vlah, i htjela tu korist priznati samo onim potomkom toga plemena, koji zadrže ime Vlah i pripadaju Kastavščini. Samo je dala prvenstvo bližoj grani srodstva, počem je logično misliti, da je ona držala srodnimi medju sobom sve obitelji Vlah u Kastavščini.

Sliedi iz toga, da se štipendije imaju dieliti učenikom iz Kastavščine nosećim ime Vlah i onda, ako nemu potomakah ono stanovite obitelji, a drugi ni ne dokažu rodbinstva.

I doista, kad ovo tumačenje volje Ane Vlah-Pocota nebi bilo posve primjereno testamentu, i kad nebi bilo već prihvaćeno, kao što jest u odpisu c. kr. namjestništva od 6 januara 1883. 9/IX. na podnesak obćine Kastva 27/12 1882. br. 2627, drugi znamoniti razlozi silili bi, da se zaklada Vlah-Pocota uredi načinom ovdje izkazanim. Jer na ime Vlah vezan je lip dio povjesti hrvatskoga puka u izočnom dielu Istre. Juraj Vlah, kapitan Kastva, Veprinca, Mošćenic i Podbreza, bio je medju onimi riedkimi ljudi, koji su toplo zauzimali za nemjere [illegible] boravno Marije Terezе „slavne kraljice naše", kako ju je on nazivao.

Pod njegovom upravom ustanovljena je u Kastvu prva javna pučka škola; sagradjena cesta prema Učki, putovi i često zasadjeni su bili plodnimi stabli, unošeno u veliko murvovo stablo, mir i red uveden u puk, podignuto blagostanje, nadarivanjem za nasade, uzgoj blaga, za nove zanate itd. Juraj Vlah ostavlo nam je u domaćem hrvatskom jeziku proglašene sve patente Marije Terezе i sve javne ukaze od proglašenja rata novjernomu kralju od Prusije, do najmanje naredbe mjestne vriednosti.

I kad ovaj nesretni sistom, koji ubija sve što je hrvatskoga u Austriji, propadne, ime će Jurja Vlaha zasjati u dostojnom svjetlu.

Slava toga imena ne zaustavlja se ovdje. Medju prvimi upravitelji Dalmacije, kad je došla pod Austriju, nalazimo baruna Vlaha, otca Ane Vlah-Pocota. Njegov sin Ivan, uživatelj interesah zaklade o kojoj govorimo, umre je kao dvorski savjetnik u Beču.

Od njegova, srotno vladajućeg Veličanstva odlikovan bi osobito i Vlah Alojzij.

Uz ime Vlah vezana su neprekidno dva čuvstva velikoga pomena na medji države: neokaljana vernost prestolju i očuvanje narodnosti, kojoj plemo Vlah pripada.

Još je vriedno odgojiti ljudih od toga roda, da se na vlšu mjesta popnu.

Tridesetijedna obitelj Vlah, stanujuća u Kastavščini, vapije za tim, a taj je vapaj pravedan, jer su to većinom ljudi, koji se samo o svom tožkom žulju hrane, a nesmažu troška, da bistra svoju djecu pošalju u školu.

Oni su se putem glavarstva obćine Kastva obratili još koncem godine 1880. obrazloženom molbom na visoko ces. kr. namjestništvo, i kaneslje požurili ružonje, ali kolike se znade, nisu dobili do sada odgovora.

Obzirom na sve to i u svrhu, da iz nova damo priliku prouzvišenomu cesarskomu namjestniku, da odriši vleć, kojom nam je obećao sve moguće učiniti za tjelesni napredak pučanstva Istre, po imenu u obćini Kastavskoj, slobodni smo postaviti na visoku c. kr. vladu upit:

1. Zašto visoka vlada nije još ustanovila zakladnoga pisma o štipendijah Vlah-Pocota, odnosno Vlah-Montelli saslušav pri tom gospodju Ludoviku Vlah-Jelušić, koja ima pravo na stanoviti dio dohodka dok je živa?

2. Zašto visoka vlada nije već do sada podieliła štipendije barem od onih 500 forintih godišnjih, koje su do svojo smrti uživali Martin i Alojzij Vlah, budi kojemu učeniku iz Kastavščine, nosećemu ime Vlah, ako i nedokaže, da je u redu sa obitelju gore spomenute braće Vlah, kada ovakovih, najprije pozvanih potomakah, i zbilja nema?

3. Jeli visoka vlada obzirom na velik broj obitelji Vlah u Kastavščini, i obzirom na njihovo siromaštvo pripravna čim prije ročeno štipendije podieljivati?

4. Ako nije pripravna, molimo, da nam izkaže razloge, koji je zadržaju.

(Sliedo podpisi).

*) Vidi V sjednicu. Op. Ured.

Pogled po svietu.

Trst, dne 17. oktobra 1888.

Austro-Ugarska: Carskim pismom sazvano je carevinsko vieće za dne 24. t. mj.

Kao iz vedra neba grom doniela su bečka službene novine neočekivanu viest o dielomičnoj promjeni u austrijskom ministarstvu. Kad se je tomu svatko najmanje nadao, dodje glas iz Beča, da je Nieg. Veličanstvo cesar i kralj Fran Josip imenovao novim ministrom pravosudja g. dra. grofa Fr. Schönborna, bivšega namjestnika u Moravskoj i pristašu staročeškoga plemstva. Pravosudjem upravljao je do sada baron Prežak, rodom Čeh, koji ostaje od sada samo zemaljskim ministrom za svoju užu domovinu. Kad nebi bilo nade, da će novi ministar pravosudja slieditі stope svoga predčastnika baruna Prežaka, morao bi svaki austrijski Slaven za ovim najpravednijim i najčestitijim austrijskim ministrom žaliti. No pisanje njemačko liberalnih čuso-

pisah jamči nam, da će i grof Schönborn vierno sliediti stope barona Pražaka i nastojati, da zadovolji pravednim željam austrijskih Slavenah u pitanju pravosudja. Osim ove promjene nastala je u istom ministarstvu druga, nemanje važna promjena. Poljski ministar-krajan Zemialkovsky bijaše na vlastitu molbu dignut sa te časti a na njegovo mjesto imenovan isto Poljak, vitez Zalesky. Tako će od sada imati Česi i Poljaci po dva ministra u ministarstvu austrijskom.

Italija: Njemačkomu cesaru Vilimu pripraviše Talijani u Rimu, Napulju i svuda, gdje se je pokazao, sjajne dočeke i silne demonstracije. Talijani htjedoše pokazati cesaru-savezniku, da ga više cijene i štuju nego li isti Niemci u austrijskoj prijestolnici. Cesar Vilim bijaše takodjer u audienciji kod sv. Otca u Vatikanu. O pogovoru izmedju sv. Otca i cesara nagadja se koješta, nu pozitivna nezna se do sada o tom ništa, jer se je pogovor vodio na čitiri oči.

Franina i Jurina

Fr. Tu es Čičiranu.*
Jur. E kum tu šti, ke sem jo Čičiranu?
Fr. Jo sem de kulá, donde es tu.
Jur. Nuj istina, ke es tu dela noj!
Fr. Jo sem di en Žejon. — Jo istina, ke ne voj podpisajt prošnju, neka nara da rumunska školu?
Jur. Naj! Nuj nam rugat, ke nam vor da hrvatska školu, ke na je potriba.
Fr. Aša je bire. Voj nu veo!** en Bukurešt Domnu ku tiro!

Hrvatski glasi taj „Fr. i Jur." ovako:

Fr. Ti si Čičiran.
Jur. Kako ti znaš, da sam ja Čičiran?
Fr. Ja sam od tamo odkuda i ti.
Jur. Nije istina, da si ti od nas!
Fr. Ja sam iz Žejan. — Jeli istina, da ste vi podpisali molbenicu, da vam se dade rumunjska škola?
Jur. Nije, mi smo prosili, da bi nam dali hrvatsku školu, kakovu trebamo.
Fr. Tako valja. Vi nećete pod u Bukurešt. Bog s tobom!

Različite viesti.

Občinski izbori u Žminju izpadoše kako smo očekivali i kako to pravica zahtjeva. Narodna pobjeda je već sada osjegurana, premda bira tekar danas I. tjelo. U III. tjelu pobjedila je hrvatska stranka sa 108 glasova proti 42 glasa šaronjačka, a u II. sa 64 proti 12 protivničkih. Ufamo se, da će nam brzojav donieti veselu viest i o pobjedi u I. tjelu, koje će valjda danas do podne svoj posao svršiti.

Medjutim kličemo već sada našim prvakom i svim redoljubom na Žminjščini najsrdačnije: Živili!

Imenovanja. Kancelist kod c. kr. namjestničtva u Trstu, g. Fran Kenda imenovan je tajnikom ces. kr. kotarskoga glavarstva u Pazinu, a vojnički poddčastnik I. razreda gosp. Ivan Viličić kancelistom u istom mjestu.

Velikodušan dar. Poznati tržčanski rodoljub, veleposjednik i odbornik „Delavskoga podpornoga družtva" g. Ivan Šabec darovao je tomu družtvu liepu svotu od 200 for. Usljed toga uvrstio ga odbor medju članove utemeljitelje, a posebna deputacija izrazila mu na toli plemenitom daru najsrdačniju zahvalu. Množili nam se takovi rodoljubi!

Zaplijena. Kako nam brzojavljaju iz Pule, zaplienila je tamošnja politička oblast treći broj lista „Il Diritto Croato". Dobar početak, mili druže!

† **Dr. Petar Millevoi.** Dne 11. t. m. preminuo je na kolodvoru u Pazinu naglom smrti g. dr. Petar Millevoi, liečnik u Labinju i zastupnik za veliki posjed istarski na carevinskom vieću. Pokojnik rodio se god. 1826. u Labinju, a učio u Padovi i Beču. Kod posliednjih državnih izbora izbrali ga veliki posjednici Istre u carevinsko vieće, gdje se je pridružio našim narodnim protivnikom gg. Vidulichu i Defranschi-u. Od talijanskih zastupnika Istre bijaše pokojnik jedini, koji je do dva puta progovorio u carevinskom vieću, no da brani i zagovara interese svojih biračah ili naše pokrajine, već da pobija il udara na pravedne želje i predloge našega narodnoga zastupnika g. dr. Vitezića. Počivao u miru!

Iz Rima javlja nam prijatelj kako su svi službeni i poluslužbeni krugovi talijanski sve moguće učinili, da narod što svečanije njemačkoga cesara primi i dočeka, a ujedno, da se zabrani i propriečí svaka i najmanja protudemonstracija. Prvo njim je pošlo dosuše za rukom no drugo nije posvo. Ono, koji bijahu kod svečanostih u Beču prigodom dalaska i boravka cesara Vilima, kažu, da su Rimljani i u obće Talijani Bečlije nadkrilili u svaćljah i demonstracijah u prilog njemačkomu cesaru. Rimski dvor razvio je sav mogući sjaj, a sve vojničke i civilne oblasti učinilo su koliko se je dalo, da boravak cesara-gostu u Rimu oslade. Vladinim krugovem bilo bi milijo, da cesar nije pošao k sv. Otcu u posjetu, nu toga mu nemogaše zabraniti, pak razglasuju sada, da se kod toga posjeta ništa važna dogovorilo nije, to da je cesar u pokojih pitanjih sv. Otcu opominao. Vrieditć će i tuj po svoj prilici ona hrvatska: „što se je babi hrilo, to se je babi snilo". Bilo kako mu drago, već sam posjet cesara sv. Otcu jest bez dvojbe dogodjaj od velike važnosti.

Da je bilo zdravicah kod svečanih gostbah na čast cesaru Vilimu i kralju Umbertu, njihovim obitelijim, vojskam itd, netreba nam niti spominjati. Podielilo se i redovah a jedno i drugo stranu, kako je već to u sličnih zgodah običaj. Nu bilo je i protudemonštracijah, premda se je sve moguće učinilo, da se to propriečí. Ne samo da se je demonštriralo proti Austriji viđuć po ulicah Rima: „Živila neapolitanska talijanska Istra, živio talijanski Trst, Trient" itd. već su talijanski i francezki irodentisti upravo sipali u kočiju, u kojoj se vladari vozili, crvene listiće s gorujim napisi i sličnimi kao: „Živila Elzaska i Lotaringija" itd. Možete si misliti, koli je to nemilo bilo samim vladarom i svim službenim krugovom, al sve badava, nezadovoljniki i nemirnjaci upotrebiše i tu zgodu, da pokažu koliko drže do trocarskog savezа. I u Napulju bijahu sličnih protudemonštracijah, dapače i neredah, kod kojih je više ljudih ranjeno ili zaglavlio.

Odatle vidite, da je u Italiji silna struja, koja neće da znade za lekkav savez sa susjednicom državnom, premda su ti savezi vlao u prilog Talijanom nego li njihovim savezникom.

Iz Lanišća pišu nam, da se je tamo dne 7. t. m. čitala svečana sv. misa za premilostivoga našega cesara i kralja Franu Josipa I. Sv. misi prisustvovala je školska omladina i mnogo pobožna puka, koji se je vrućo Bogu pomolio za prodobroga vladara, koji ćeni i ljubi istom ljubavi sve svoje narode. Žalimo veoma što se nije mogło obaviti tu svečanost u župnoj crkvi premda je to iskreno željko staro i mlado. No mi nekrivimo radi toga nikoga jer znademo i uvidjamo, da imade kod toga zazapriekah, koje se nedadu jednim mahom odstraniti. Zahvalni smo u ostalom našim crkvenim i građanskim poglavarom, da smo mogli i ovako obaviti svoju svetu dužnost.

Zabava u Omišlju. Dne 28. septembra priredila je omišljska mladež večernju zabavu u tamošnjoj čitaonici. Sve točke obilnog programa izpale su nad svako očekivanje, te nemožemo nego našoj mladi čestitati. To bje prvi pokus, a sad se nadamo, da će nas ta nadobudna mladež više puta kroz prazniko sličnimi večeri zabaviti. Samo naprej!

Iz Opatije. Nedelju dne 30. septembra imali smo ovdje veliku svečanost. Družtvo južne željeznice, koje je do sada ovdje podigło mnogo i liepo palače, sagradilo je na „Slatini" oveliku kuću na spomen 40-godišnjice slavnoga vladanja Njeg. Veličanstva našega prejasnoga vladara Franа Josipa I. Ta kuća namienjena je za utočiđe nemećnite vojničkim častnikem, da si ovdje na obalah sinjeg mora pod zelenom hovorikom potraže ukrjepe za dušu i tjelo. Kuća, svim potrebitim obskrbljena, izručena bi družtvu „biologa križa", da istom upravlja i kao sa svojom gospodari. Izručba te kuće obavila se ročano nedelje na vesma svečan način i u prisutnosti visoko gospode došlo sa raznih stranah, a pred više tisuća sakupljonog naroda.

Barun Hopfen predsjednik družtvenoga upravnoga vieća južne željeznice, izručio je kuću zastupniku i podprodsjedniku „biologa križa" dvorskom savjetniku vit. Klapsu. Zanosnimi riečmi popratio je taj čin jedan i drugi, a završio general Schönfeld sa kratkim ali jezgrovitim govorom, zahvaljujuć u ime ministra rata družtvu južne željeznice, koje je sazidalo kuću i družtvu biologa križa, koje je istu u upravu primilo. To se obavilo njemačkim jezikom. Zatim je sliedio blagoslov kuće. Obavio ga prečastni g. Andrija Štrk, dekan kapitulski i župnik stolne crkve u Trstu, kao zamjenik biskupa, uz podvorbu domaćega svećenstva, župnika Voloskoga i okspozita opatijskoga. Iza dovršenog crkvenog obreda razložio je puku prečt. g. dekan Štrk znamenovanje te svečanosti. Potegnuo je prispodobu izmedju vladanja slavne carice Marije Terezе i sada slavno vladajućega cesara i kralja Franа Josipa, pokazav na nemirno doba kada su oba ova potomka slavne habsburžke kuće zasjela na prestol, i kako su obojica znala predobiti, osvojiti srdca svojih podanika, tako da sada slavno vladajući naš cesar i kralj može sa ponosom pokazati na prestolu svojih pradjedovah i najljepši i najdragocniji prestol podignut u srdcih svojih podanika bez razlike roda ni jezika. Mnogi spomenici podignuti na raznih mjestih to kažu, mnogo plemenite ustanove nosaće ime blagoga vladara, Franа Josipa to potvrđuju. To se kaže i ponavlja u raznih zgodah, osobito pako ove godine, kad slavimo 40godišnjicu slavnoga vladanja našega obljubljenoga vladara. I ova kuća takav je spomenik, koja će dalnjim potomkom navještati slavno ime Franа Josipa I., a nas neka sjeti, osobito u ovom ljetu i naročito u ovom čednu, na slavni intendan Njeg. Veličanstva, da se pobožnom molitvom utečemo k Bogu, kralju neba i zemlje, da obilni blagoslov izlije vrhu onoga, koga blagoslovilija i blagosiljat će uviek njegovi narodi prejasnoga i premilostivoga vladara Franа Josipa.

Po dovršenom sv. činu razgledali su gostovi kuću izvana i nutra, zatim sabrali se na doručak u liepoj dvorani „Quarnera". Medjutim stao se primieati velik Lloydov parobrod da gostove propelje po liepom kvarnerskom zaljevu. Na 6 ura sliedio objed u sjajnoj dvorani „Hotel Stephanie" gdje se sabrala skoro stotina pozvanika, sve otmenih lica. (Naši zastupnici dr. Laginja i župnik Vinko Zamlić, koji su prisustvovali predpoldanjoj svečanosti, dali su se izpričati, buduć su morali isti dan odputovati na sabor u Poreč.)

Pripomenak uredničtva. Čitasmo u nekih talijanskih i njemačkih novinah, gdje se pregovara monsig. Štrku, što je govorio hrvatski. Mi se tomu nečudimo, jer znamo, da hrvatska rieč mnogo peče kao oganj, te im je živi trun u kao i to najvećma takovim, koji med hrv. pukom živu. Mi smo medjutim sa kompetentne strane obavjećeni, da je to sve bilo tako unpriel ugovoreno. I doista se puku u Opatiji niti u ovih stranah u obće drugćijo govoriti nemože, nego hrvatski — pa bilo to komu drago ili ne — zato svirala za pas, vi nepozvani naši gosti.

Glavna skupščina krčke gospodarske zadruge obdržavala se, kako bijaše u cienjenoj „Slogi" javljeno, dne 26. septembra u Dobrinju, pod predsjedanjem prosvietlog g. dr. Dinka Vitezića. Premda nije vrieme iz jutra najbolje pokazivalo, došao je k skupščini priličan broj zadrugara. Sve točke dnevnoga reda hijahu temeljito protresene. Poslije sjednice bio je skupni objed. Tu nazdravi najprije prosvietli g. predsjednik svim zadrugarom, našto bi oduševljeno pozdravljen. Zatim ustade veličastni g. pop Anton Kirinčić, te reče po prilici sliedeće: Gospodo! Drugi narodi podižu svojim velikanom još za živa veličanstvene spomenike, htijuć tim i najdaljom potomstvu uspomenu na njih sačuvati. A zar neimamo i mi takva velikana, kojega ime bismo radi, da nikada neizumre? Jest, oto ga i danas medju nami još podpuno čila i zdrava. Al mi smo siromasi, neimamo sredstava, da mu dižemo takove spomenike, no najbolji su mu spomenik naša srca; a da mu se ipak njećim zahvalni iskažemo, te da njegovo ime i inače potomstvu sačuvamo, predlažem, da se „Slivanjska špilja", koju je prosvietli gospodin lanjske godine pohodio, i koja leži na omišaljskom zemljištu, za dopust iste občine od sada „Vitezićevom špiljom" nazove. Taj predlog bje uz najveće oduševljenje prihvaćen. Sad leži stvar na omišaljskoj občini, o kojoj znademo, da će to čim prije oživotvoriti.

Bilo je i drugih vatrenih i liepih govora, od kojih spominjemo onaj g. dr. M. Trinajstića, gdje nam je napomenuo, da je do sada bilo dosta kad je tko kazao: Ja sam Hrvat i da je svoje ime mjesto s katridicom (ch) s ropićom (č) na kraju podpisao, nu sada da nastaje doba rada, te se nada, da će svi svietni Hrvati za to Hrvatstvo i raditi. Poslje objeda bio je izlet u „Slivanjsku", ili od sada u „Vitezićevu špilju".

„**Vienac**" broj 41. XX. godišta izašao je sa sliedećim sadržajem: „U registraturi", roman. „Mojdan komandantov", crtica francuski napisao Albert Delpit, preveo Nikola Antić. „Nadožda Nikolajevna", pripovjest; ruski napisao Vsevolod Garšin, prevoo Sij. Lukić. „Uspomene iz života jednoga slavnoga vojvode". „Stanko Vraz, osnivač književne kritike hrvatske", prilog k povjesti hrvat. književnosti. „Aleksandar Ivanović Herzen" slika iz povjesti ruske književnosti, sastavio M. Š. Ž. Listak. Slike: Henrik Ibsen, „Dobro jutro!"

„**Vienac**" izlazi svake subote. — Ciena mu je na četvrt godine 1 for. 75 novč. — Svi brojevi od početka godine mogu se dobiti.

Dopisnica uredničtva.

I danas molimo razne naše dopisnike, da se ustrpiti izvole, jer nam je za sada u mogućo objelodanit njihove dopise dok mnike ne odrimemo sa saborskim izvieštaji.

Lutrijski brojevi

	od 13.	okto	ra		
Beč	20	66	27	75	76
Gradec	81	37	42	61	21
Temešwar	22	25	69	48	54

Razpis natječaja.

Raspisuje se služba ravnajućega učitelja III. reda na jednorazrednoj mješovitoj pučkoj učioni u Slinnu sa talijanskim i hrvatskim nastavnim jezikom, i služba ravnajućega učitelja isto vrsti na jednorazrednici u Ližnjanu sa hrvatskim nauknovnim jezikom a talijanskim kano predmetom.

Molitelji moraju dokazati i usposobljenje u podučavanju vjeronauka.

Molbe neka se šalju zakonitim putom ovomu c. kr. škol. vieću u roku 4 tjednah.

Od c. k. kotarskoga škol. vieća
Pula 14. oktobra 1888.

Predsjednik: **Conti** m. p.

PROLJETNI LIEK.

Kao najstariji i najizdatniji proljetni lijek za mlade i stare, za osvježenje i odpravu pokvarene krvi, preporučuju najslavniji liečnici već odavna uporabljivanje slovečih i odlikovane

budimske

Rákóczy-vode,

koju dakle posebice preporučati nije treba.

Glavno skladište u Trstu uviek svježe punjene kod vlastnikah zdrave braće Loser, Ivana Cillia; zatim kod *J. Serravallo*, te u *svih ljekarnah i mineralnih trgovinah.*

20—5

Marijaceljske želodečne kapljice

izvrstno zdravilo pri vseh boleznih na želodcu.

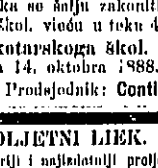

Neprecenljive dobrote je posebno vpliv njihov pri notečnosti, slabosti želodca, ako z grla smrdi, napenjanju, kislem poheanju, koliki, želodečnem kataru, gorečiči (zvezi) pri preobilnej produkciji sile, rumenici bluvanju in gnjusu, glavobolu, ako boli iz želodca) krč v želodcu, zabasanji, preobilnosti jedi in pijač v želodcu

Varnost. znamka proti glistam, bolezni na vranici in jetrih in tudi proti slati žili ali hemoroidam. Cena steklenici je z nakazom vred samo 40 nov., velika steklenica samo 70 nov. Glavni zalog ima lekarničar „k angelju varhu" *Karl Brady Kremsir, Morava.*

Marijaceljske želodčne kapljice niso tajno sredstvo. Doli, iz katerih obstoji, oznanjeni so na vsakej steklenici priloženemu poduku za vporabo

Pristno dobe se skoraj v vseh lekarnah.

V Trstu: Lekarna: Antonio Bartina. — Lekarna: de Leitenburg, all' Ercole trionfante. — Lekarna: Eduard de Leitenburg, alla Salute. — Lekarna: A. Praxmayer, al duo Mori — Lekarna: Pietro Prendini, al a Fontana Imperiale. — Lekarna: Benedetti Saravai, al Amazone Trionfanos. — Lekarna: Benedetto Visch Minlussi, alla Certa. — Lekarna: dr. Vittorio Serravallo al R dentore (glav skladiš.). — Lekarna: Bassoletto all'orso nero — Postojna: Lekarna Fr. Baccarcich. — Sežana: Lekarna Philipp Ritsch-i. —

Svarilo! Pristno Marijaceljske želodčne kapljice ponarejajo in posnemajo se mnogovstno. V znamenje pristnosti zaora biti samostojna vsaka steklenica v rdeč omot, prosliđen z gornjo varnostno znamko ter mora biti na vsakem priloženem poduku za vporabo razun toga opomnjeno, da je bil isti tiskan v tiskarni g. Gusek-a I. Kremeriach (Kremsier).

* Žejanci zovu Čičibirce od čepličkoga jezera „Čičirane".
** I = idi, hoditi.

kašalj, kreputavica, promukloat, nazeb zadavica, rora, zapala ustijuh itd.

mogu se u kratko vrijemu izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinijevih sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini, lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljom, proporjednikom itd. Prebljenih kašljuć noćih, navadno jutarnje hropotavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je ponačinjaju. Zato treba uvjek zahtjevati *Prendinijeve sladkiše* (Pastiglie Prendini) te gledati da bude na omotu kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie*, na drugoj *Prendini*.

Cena 30 nč. kutijici zajedno sa naputkom

Prodaju se u *Prendinijevoj ljekarni u Trstu* (Farmarola Prendini in Trieste) i u glavnijih ljekarnah svieta. 52—1

Petar Podgornik

u Sežani

trgovac železnom robom **na malo i veliko** preporuča

svoje veliko skladišče

raznih

čavalah i brukvicah

za postolo (čižmo)

kao takodjer **i ostalu železnu robu**, koja se u njegovom skladišču u bogatom izboru nalazi.

Sve naručbe poštom izvršuju se brzo i točno, te se jamči za poštenu i jeftinu podvorbu.

Ces. kr. koncesijonirana generalna

AGENCIJA

za Avstrijo, paroplovnega družtva

„Cunard Line"

v Trstu

daje razjasnila, komur hoče v Ameriko.

Providjon na ovom znamkom je pravi prof. dr. Libora

Elixir za živce

dojim se ozdravlja sve živčane bolesti sigurno i podpuno, ma da su i zastarjele, osobito pako nastale usled mladostnih grehah. Ozdravlja **slabost**, tjelotok, zlo-i, glavobol, migrenu, jako kucanje srca, bolesti želudnje, ter pospješuje probavu itd. **Elixir za živce**, sastavljen iz svjetsko znanih biljkah, priznano od svih auktoritetah medicinskih — priča jamstvo za ozdravljenje spomenutih bolestih. Pobliže iz cirkulara, koji je pridodan svakoj staklenki. **Cena male staklenke f. 2 — velike 3.50, dvostruke f 6.50 s vr. u gotovom ili poneudbi. — U svih lekarnah je na prodaju** — Glavno skladište: Einh rn-Apotheke, **Max Fanta**, Prag, Altstädter Ring. **U Trstu** u lekarnah B. S ravel • Ad'Amazone Trionfante-, Serravallo, P Cavana i Prendini.

Na Rieci A. Mizzan 13—5

Proljetna liečitba.

Crvene kitice (The Millefiori) čisti i prezvadja krv — Jedini prokušani lijek, kojim izčezava slaba probava, oseravica u želudcu i zapeka tiela. Veoma korisan lijek proti kožnim bolestim

Svaki zamotak (paket) stoji 50 novčića, a traje za 8—10 danah.

Zglobo- i kostobolja (Reuma i artritis), izliečiva je sa Thees-om zglobo- i kostobolju odstranjujućim (Thee ai tiartritico e antireumatico) — Uspjeh je siguran. Liečitba za 8 danah stoji 60 novčića

Pomast vegetalno-želudačna, sastavljena iz travah i smole teklinjače. Preporuča se kop bolestih želudca. Listić stoji 14 novč; prodaje se jedino u

Ljekarni PRAXMARER,

„Ai duo mori", Piazza grande u Trstu.

Naručbe izvršavaju se odmah putem te pouzeća. 21—7

Ivan Ružić

iz Kastelira

otvor o je u via **Sporca Villa br. 1** krčmu na malo i prodaje litar dobroga vina po **36 novč.**

Na veliko u kuću po **26 novčića.**

Jaz, Ana Csillag

sa svojimi 18četm, dolgimi orjaškimi Loreleyvlasi, katere sem dobila po 14 mesečnej uporabi svojega samoizmajdenega masila, je edino sredstvo proti izsadanji vlas, za pospeševanje rasti, za ojačenje kože, pospešuje pri moških polno, jako bradorast in uše po kratkoj uporabi podeli vlasem in bradi naravno svitlost in polnost tor je obvaruje pred godnjim osivenjem do najvišje starosti. Cena lončeku i gld. do 2 gold.

Pošilja se vsak dan na gotov denar ali s poštnim povzetjem po vsem svetu 20—3

Csillag & Comp.

Budapest, — Königsgasse Nr. 52.,

kamorse morajo poštijati vse naročbe.

Najboljo osvježujuće piće jest

osladjen izvadak

TAMARINDA

12—1 priredjen marlo po

Glav. Enriku Huberu

U TRSTU,

Tamarindov osladjeni izvadak (marlo priredjen) prodaje se u velikih staklenicah po 1 litar i malih po ½ litra uz cienu:

U Trstu velika staklenica (1 litar) 60 nč.
mala staklenica (½ „) 40 „
Za Austro-Ugarsku (prosto carino i opreme)
velika staklenica (1 litar) 80 nč.
mala staklenica (½ „) 50 „

Preprodavacom daje se obični odatotak.

Prodaje se u svih znamenitijih mirodionicah, slastičarnah, prodavaonicah špir. pića i kavanah. Glavno skladište:

Via S. Apollinare broj 4 u Trstu.

FILIJALKA V TRSTU

c. kr. priv. avstr.

KREDITN. ZAVODA

za trgovino in obrt v Trstu.

Novci za vplačila.

V vrednostnih papirjih na		V napotnicah na	
4-dnevni odkaz	2½%	30-dnevni odkaz	2%
8- „	2½ „	3-mesečni „	2½ „
90- „	3 „	6- „	2½ „

Vrednostnim papirjem, glasečim na naročilo, katori se nahajajo v okrogu priposna se nova obrestna tarifa na temelju odpovedi od 20. februvarja, 20. aprila, in 20. julija.

Okrožni oddel.

V vrednostnih papirjih 2% na vsako svoto.
V napotnicah brez obresti

Nakazuje

za Dunaj, Prago, Pešto, Brno, Lvov, Reko, kakor za Zagrob, Arad, Gradec, Hermanstadt, Inomost, Celovec, Ljubljano in Solnograd — brez troškov.

Kupuja in prodaja

vrednostij, diviz, kakor tudi vnovčenje kuponov pri odbitku 1‰ provizije.

Predujmi.

Na jamčevne listine posojil po dogovoru. Z odprtjem kredita v Londonu ali Parizu, Berlinu ali v drugih mestih — provizija po pogodbi.

Na vrednosti 5½% letnih obrestih do 1000 gld., za vekše svote po pogodbi.

Uložki v pohrano.

Sprejemajo se v pohrano vrednostni papirji, zlat ali srebrni denar, inozemski bankovci itd. — po pogodbi.

Trst, 9. marcija 1888. 48—16

Nova agencija za službe

u Trstu, Via Campanile br. 1

bavi se namještćivanjem svakovrstnih službenikah u tu- i inozmstvu, **utjerujo dugove**, dobavlja izvještća sa podpunom tajnošću. Izvršuje takodjer svakojaka pisma, **molbenice, ugovore itd. Zalaže i rieša proti uplati kamatah** predmete, založeno u gradskoj zalagaonici (**Monte di Pietà**), kupuje i prodaje svakovrstnu robu. Dobavlja uz jako nizke kamate novce i upravlja svaki drugi posao.

Popisuje se hrvatski, njemački i talijanski.

Brza i sigurna pomoć

za 20—1

bolesti želudca i njezino posledice.

OBRANA ZDRAVLJA

ovisi gotovo o *zadovanju i posvećenju probare*, jer ova je *glavna podloga zdravlju*, to *kolo Železnom toli dugotrajnom dobrostanju*. Najbolji *lemedi lijek* za uredili probavu, prinjoranje, nadimanje krvi i odstranili nezdrava čestica krvi jest vuć odavno poznati i obljubljeni

DR. ROSA ŽIVOTNI BALSAM.

Priredjen je od *najboljih, liečnički najkrieplijih zelenjah*; izkazao se osobito kao *sigurna pomoć* kod *neurozne probare*, kod *zatvaranja, nadimanja, bljuvanja*, kod bolestih u *želu i želudcu, želudačnom kršu, prepunjenom želudcu*, kod *narade krvi, hemoroidah, ženskih bolestih*, kod *bolesti u crevah, hipohondrije* i *melanholije* (mallied slab) probavolj on oživljuje svu djelatnost *probare*, čisti krv te dolazi *bolesnim tjelo* nanovo *zdravlje*. Uslied ove izvrstne vlastitosti, postao je *izgovoran ljudski domaći lijek* a radi toga svuda je poznat

1 staklenica 50 nč. dva staklenice 1 for.

Na tisuće pohvalnih pismah, lahko svaki pročita. Šalje se sa *frankiranu pis* na ne sve strane *za poštenje troška*.

OPOMENA.

Da se izbjegne prevari, upozorujem svakoga, da je svaka staklenica „dra. ROSA Životnog balzama" po mnoj priredjena i u modrom kartonu omotana, koji pa stranica nosi i „dra. Rosa Životni balzam" u ljekarni „k crnomu orlu", B. Fragner, Prag u 5-ćoj ulici Sakoni, magjarskom i francuskom ovako ima, a prodaje ista se zakonitom — iste otimanjem i zaštitnim znamkom providjeno. PRAVI

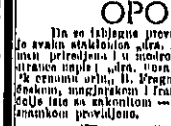

Dra. Rosa Životni balzam

dobiva se samo

u glavnom skladišču

B. FRAGNERA

ljekarni „k crnomu orlu", Prag, br. 205-3.

I u Trstu u sliedećih ljekarnah:

G. Foraboschi, Ed. pl. Lettenburg, P. Prendini, Giov. Skopczynski, Ant. Suttina K. Zanetti, J. Serravallo i A. Praxmarer.

Sve ljekarne i veće trgovine sa materijalnom robom u Austro-Ugarsku imadu skladišča toga životnoga balzama.

Tamo se takodjer dobije kroz tisuću zahvalnih pisama priznato

PRAŽKO DOMAĆE MAZILO,

sigurno sredstvo proti upali, ranam otekline.

Upotrebljuje se, ako se ženam prsi upale ili otidou i kod svakog otoka prsa u prsu i razkolici, izvanjte, morska (turtvo) kosti, rumatičnega moka, kreuđna upale u kuljanih, rekah i tečjih; proti pola nasuhi kod rajnjih ranah, proti tekućim ranam na nogah i u obće na svakom injestu tela, vratnoj ateslini itd

Sve u sie, natečline, otrelina izlaši u kratkom vremenu; gdje je tako ogoljeno, izvuče isti balzam sav smrad bez svake boli, te ušteći u najkraće vrijeme

Staklica se dobivaju po 25 i 35 nč

Opomena!

Jer se prazko univerzalno masilo od viđe, stranah pažuri, upozorujem svakoga, da se ista po pravom propisu samo kod mene proizvadja, isto je samo o da svaj, ako šuto kutijica, u koji je masilo napunjeno, imado nauk za uporabu na orijenoj hartiji, tiskan u devet jezikah, a zamotan u kartonu, koji nos izpredstajedu zaštitni znamku.

Balzam za uho

Po mnogih pokusih pokazano se ovaj balzam kano najbolje sredstvo: on odstranjuje nagluhost te se po njem zadobije opet izgubljeni sluh i staklenica 1 for. a v

Gospodu **G. Piccoli-ju,** lekarju »pri Angelu« v **Ljubljani.**

Sprejmite izraz moje najskrenejše zahvale za Vašo esenco, katera me je rešila bolezni, koja me je spravila skoraj na kraj groba. Strašno bolečino sem trpel v želodcu brez vsakega upa na olajšitev. Vedno hujšej bolezni priduži se še zlatenica. Ali jaz in mnogo mojih tovarišev dobilo je zopet popolno zdravje, in to le po Vašoj nedosegljivej „Piccolijevej esenci", za kojo smo Vam do smrti hvaležni.

Josip Tomažić,
c. kr. orožniški vodnik v Pulji.

TVRDKA

Bernhard Ticho

Brünn, Krautmarkt 18,

(v lastnoj hiši

pošilja proti povzetji:

Sukna za gos. u deset metrov, sama volna v vsih modernih barvah dvojna široko f. 6.

Kalmuka
deset metr., črtoč po meri se da oprati 60 ctm f **2 70.**

Valarjina flanela
deset met., ki se da oprati na pol volna po najnovejših risarjah 60 ctm. f. 4.

Barčena za obleke
deset metr., ki se da oprati, krasni vzorci 60 ctm. široko f. 3.

Niger kega valjanog sukna
deset metr., sama volna, najnovejše blago za jesenske in zimske obleke dvojna široko f. 5.

Velurjevi šali
¾ dolga samo volna f **3.50.**

Ragusa moderno sukno
dvostroko široko, za kostume, v vsih barvah, cuili prograste in pisano 10 metr. for. **9.**

Blago za spalne sukne
60 ctm. šir najnovejši vzorci 10 m. f. **3.50**

Životi „Jersey" za gospe
(kapice) s svilnatimi gumbi, v vsih barvah, kompletna, velike; 1 komad f **1.50**

Košulje za dojnice
s rumburškega oksforda, velike, 3 kom f. **3**

Holandske dolge preproge (ostanki)
1.—12 metrov dolge, 1 ostanek f. **3.60**

Normalne košulje in hlače,
kompletna, velike, 1 kom. f. **1 50**

Crni Terno
saksonski izvod, dvostroko širok za celo obleko, 10 metrov f. **4.50**

Progasto blago za obleke
60 ctm široko, najnovejši vzorki, 10 met f. **2.50**

Volnati rips
v vsih barvah, 6,0 ctm široko, 10 metrov f **3.80**

Drelirnik (Trožičje)
najboljša vrsta, 53 ctm. široko, 10 metrov f. **2.80**

Ženske košulje
iz močnega platna s čipkami 6 komadov f. **3.25**

Domače platno
1 komad, 30 vatlov ⁴/₄ for: **4.50**
1 „ 30 „ ⁵/₄ „ **5.50**

Klug-Wohe
boljše in go platna
1 komad ⁴/₄ širok, 30 vatlov f. **6** —

Sifon
1 komad, 30 vatlov, I a f. **5.50**, najboljše vrste f **6.50**

Kannafas
1 kom. 30 vatlov, lila f. **4 80**
1 „ 30 „ rudeč „ **5 20**

Oksford
se more prati, dobre vrste, 1 kos 30 vatlov f. **4.50**

Garnitura iz rip a
sestojeća iz 2 postelj nih pregrinjal in namiznega prta sa svilnatimi čipkami for. **4 50**

Garnitura iz jute
2 namizna prta in p s ćjeve pogrinjala s čipkami f **3.50**

Jute zastor
turški vzorek; podpolni for **2.20**

Konjska plahta
jako dobra, 190 ctm. dolga, 130 ctm. široka, f. **1.50**

Odeje za fijakerje
190 cm. dolga, 130 cm. široka, f. **2 50**

Košulje za gospode, lastno delo bele ali barvane I kos I a f. **1 80,**
II a f. **1 20**

Ženske košulje
iz šifona in platna, fino tlačene, 3 kom, for. **2 50**

Tovarno skladišče suknega blaga

Brnsko sukno
Ostanek 3. 10 m: trov za podpolno možko obleko f. **3 75**

Ostanki Brnskega sukna
Ostanek za podpolno možko obleko 3.10 metrov dolge for **5**

Blago za zimske suknje
ostanek 2·10 m za popolno zimsko suknjo rjavo in višnjevo, f **5.50**

Blago za površne suknje
najfinejše vrste, za celo suknj f. **7.—**

Vzorki brezplačno in franco. Kar komu ni všeč, se sprejme brez ugovora nazaj.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. Mandić.

Tiskara Dolenc